

STRAATNAMEN INDISCHE BUURT
**BILLITON
STRAAT**

I wish you rest today.

*I wish you a deep knowing that
exhaustion is not a normal way of living.*

You are enough. You can rest.

*You must resist anything that doesn't center
your divinity as a human being.*

You are worthy of care.

Rest is Resistance
Tricia Hersey

**OOST
CAST**

BILLITON

Belitung, ook bekend als Billiton, is een eiland gelegen in het westen van Indonesië. Volgens een legende is de naam Belitung afgeleid van *Bali potong*. Potong betekent 'gesneden' of 'afgesneden' in het Indonesisch. Volgens de legende vormde het eiland Belitung oorspronkelijk één geheel met het eiland Bali. Door de wil van de goden werd dit eiland in tweeën gesplitst. Een daarvan is het huidige eiland dat Belitung wordt genoemd. Het eiland is altijd rijk geweest aan de populaire delfstof tin.

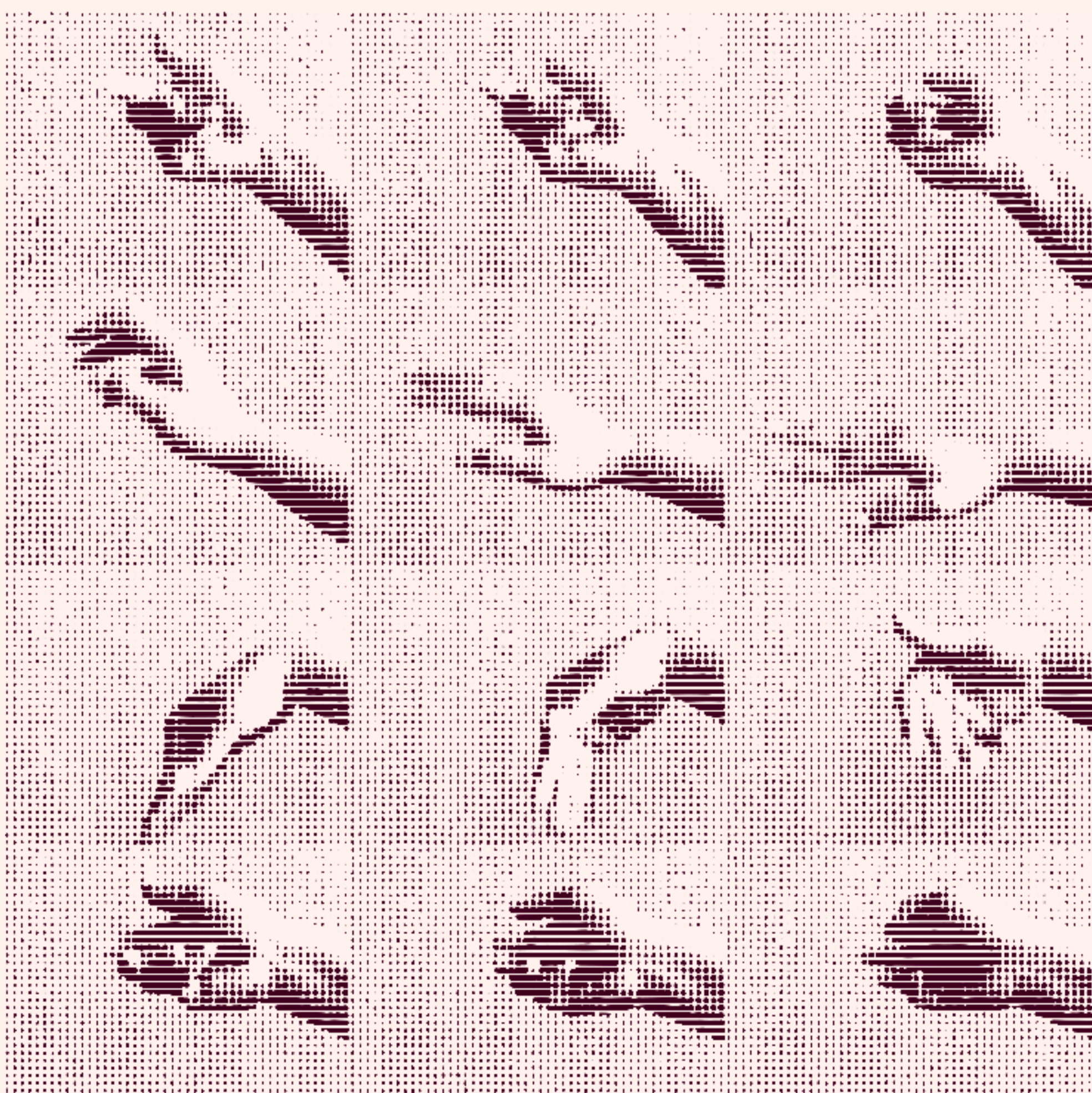
ONTDEKKING VAN TIN

Na de ontdekking van tin in 1710 werden onder de toenmalige heerser, Sultan Muhammad Mansyur Jayo Ing Lago van Palembang, mijnen gebouwd om het tin te delven. Snel groeide de tinindustrie uit tot de belangrijkste inkomstenbron. De Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) eiste via een overeenkomst met de sultan het tinmonopolie op. Deze overeenkomst gaf de VOC exclusieve rechten op de tinhandel in Bangka en Belitung en maakte de eilanden tot winstgevend gebieden voor het koloniale imperium.

OPRICHTING BILLITON MAATSCHAPPIJ

In de 19^e eeuw werd meer tinerts gevonden op het eiland, wat leidde tot de oprichting van de Billiton Maatschappij door Nederlandse industriëlen. Prins Hendrik van Oranje-Nassau had een groot deel van de aandelen in handen, waardoor de financiering mogelijk werd. De oprichters van de maatschappij kregen een contract om als enige tin te winnen op Belitung. De komst van de Billiton Maatschappij had grote gevolgen voor de bevolking die al honderden jaren verspreid over het eiland leefde. Om het gebied makkelijker bestuurbaar te maken, verdreef het koloniale gouvernement velen naar de buitengebieden, de zogeheten 'kampongs'.

'Een hand van arbeid en geheugen, als eerbetoon aan de contractarbeiders van Biliton.'

Beluister hier het verhaal van kunstenaar Jerrold Saija achter het werk (z.o.z.) VERGEET ME NIET.

Velen werden mishandeld en stierven als gevolg van hun werkzaamheden in de mijnbouw aan ziektes.

CHINESE EN JAVAANSE CONTRACTARBEIDERS

De Billiton Maatschappij maakte gebruik van Chinese en Javaanse contractarbeiders. Zij werkten vaak tegen hun wil. Onder gevaarlijke omstandigheden werkten zij lange dagen voor lage lonen. Velen werden mishandeld en stierven als gevolg van hun werkzaamheden in de mijnbouw aan ziektes. De Maatschappij kwam geregeld onder vuur te liggen. Zo werd in 1908 een onderzoek uitgevoerd naar de slechte arbeidsomstandigheden. Na de onafhankelijkheid werden de activiteiten van de Billiton Maatschappij genationaliseerd door de Indonesische regering. In de jaren vijftig verliet de onderneming het land, maar Indonesië bleef actief in de tinindustrie. Na verschillende overnames fuseerde de onderneming begin 21^e eeuw tot BHP Billiton, tegenwoordig een van 's werelds grootste bedrijven.

Chinese arbeiders in een tinmijn, collectie Koninklijk Instituut voor Taal-, Land- en Volkenkunde.

Scan voor de digitale wandelkaart.

TINKOORTS

Tin is een grondstof die we nog steeds dagelijks gebruiken zonder het door te hebben. Wist je dat er in één smartphone al 2 gram tin zit? Ook is tin verwerkt in computers, televisies maar ook blikjes bier bijvoorbeeld. Het is een van de oudste metalen die we kennen.

Een arbeider die in Belitung tin wint.

Ongeveer één derde deel van alle tin is afkomstig uit Indonesië, met name Bangka en Belitung. Gebieden die door de wereldwijde vraag naar de grondstof in de ban komen van de verwoestende tin-koorts. De tinindustrie heeft grote ecologische gevolgen voor het gebied.

Naast de ernstige milieuproblemen zorgt het winnen van tin ook voor schendingen van mensenrechten.

De grond is ernstig vervuild en uitgeput geraakt door de intensieve tinwinning. Ook worden koraalriffen in Belitung en Bangka kapotgemaakt. Dit heeft grote impact op de visstand, waardoor de vissers in het gebied van hun inkomen worden beroofd. Naast de ernstige milieuproblemen zorgt het winnen van tin op zo'n grote schaal ook voor schendingen van mensenrechten.

INDISCHE BUURT

Javastraat, Ambonplein, Sumatra-plantsoen. Het is een greep uit namen van straten in de Indische Buurt in Amsterdam Oost. Maar wist je dat het verwijst naar een eilandrijk dat ongeveer 46 keer zo groot is als Nederland? OOSTCAST nodigt je uit om meer te leren over de onderbelichte verhalen die schuilen achter de straatnamen.

De straatnamen in deze buurt werden begin 20^e eeuw gegeven. Indonesië was toen nog bezet door Nederland, dat het grote eilandrijk de koloniale naam Nederlands-Indië had gegeven. Veel straatnamen genoemd naar de eilanden bevatten nog de koloniale naamgeving. Zo heet het eiland Celebes eigenlijk Sulawesi, en heet de hoofdstad van Indonesië nu niet meer Batavia maar Jakarta.

WANDELROUTE EN PODCAST

OOSTCAST bestaat uit een wandelroute, een podcast en artistieke reflecties over straatnamen en plekken in Amsterdam Oost. Centraal staan de koloniale geschiedenis en verhalen van toen en nu.

Wandel langs de 10 informatieborden en scan de QR-code stickers op straat (onderstreepte straatnamen op de routekaart) en hoor meer verhalen achter de straatnamen. De wandeling is 3,5 km lang. De wandeling start bij de Insulindeweg en eindigt bij het Javaplein, maar je kunt het ook andersom bewandelen.

SCAN HIER voor de podcast